

چکیده

دانشگاه به‌عنوان مرکز خیزش علم مورد توجه جوامع بشری است. دانشگاه با دالان‌های مختلف علوم، نقش بزرگی در رسیدن انسان به رسالت واقعی‌اش دارد. دانشگاهی که بر ستون فقرات خود استوار باشد، و برآنچه که می‌اندیشد آزاد باشد موجب رشد و تعالی جامعه خود خواهد شد. خواستگاه واقعی دانش در دانشگاه است. مهارت‌ها و تخصص‌ها در فضای دانشگاه روشمند و افزارمند می‌گردند. تاریخ شفاهی معاصر ریخت و ساختار و ماهیت اندیشه‌ای و روشی خود را مدیون فضای دانشگاه‌هاست. پس از جنگ جهانی دوم و گرایش به ضبط و ثبت خاطرات و یادنگه‌داشت دیده‌ها و تجربیات جنگ ضرورتی بود که دانشگاه در قالب و روش تاریخ شفاهی بدان نائل گردید.

اینکه دانشگاه چه نقش‌ها و وظایفی در قبال تاریخ شفاهی داشته است مسئله‌ای است که در این مقاله بدان پرداخته خواهد شد، و هدف و یا اهداف دانشگاه در پرداخت به تاریخ شفاهی روشن خواهد گردید.

کلیدواژه‌ها

آرشیو، برنامه، پروژه، تاریخ شفاهی، دانشگاه، درس، طرح، کارگاه، میان‌رشته‌ای، نشست تخصصی، همایش.

نقش دانشگاه‌ها در تاریخ شفاهی

محسن کاظمی^۱ و دکتر هوشنگ خسرویگی^۲

۱- کلیات

دانشگاه‌ها در نوگستری و نوجویی علوم بشری نقش پیش‌رو دارند. کرسی‌های مطالعاتی و مراکز پژوهشی دانشگاه‌های روزآمد با دریافت نیازهای گوناگون و مسائل مبتلا به جوامع بشری، در پی یافتن راه‌حل مسائل و ارائه طریق برای پاسخ به این نیازها هستند. هر پدیده نوظهور تا بر مبنای صحیح و علمی تفسیر و تحلیل نگردد، قابلیت پذیرش در جامعه را نمی‌یابد. دانشگاه‌ها از بهترین مراکز شالوده‌ساز نظری و روشمند ساختن شناخت پدیده‌ها هستند.

در خصوص موضوع این گزارش، مقاله‌ای با عنوان «نقش دانشگاه‌ها در گسترش تاریخ شفاهی» از آقای دکتر حسن آبادی در همایش اول تاریخ شفاهی به تاریخ اسفند ۱۳۸۵ (۱۳۸۷): ۲۰۵-۲۱۴، و سخنرانی آقای دکتر حسینعلی نودری تحت عنوان «ضرورت آموزش تاریخ شفاهی به عنوان یک رشته دانشگاهی» در سومین نشست تخصصی تاریخ شفاهی به تاریخ خرداد ۱۳۸۶ درخور اعتناست. (کاظمی، ۱۳۸۶: ۴۴)

در این تحقیق با روش کتابخانه‌ای و بیشتر در فضای مجازی، عملکرد و فعالیت دانشگاه‌های جهان در عرصه تاریخ شفاهی مورد ارزیابی قرار گرفته است.

متأسفانه به دلیل نوپا بودن این میان‌رشته‌ای در ایران، برای تبیین نقش دانشگاه‌ها در این عرصه و بیشتر به لحاظ تئوریک، تحقیق با فقر منابع مواجه است. آمار بالای کتاب‌های منتشره با عناوین و موضوعات مختلف تاریخ شفاهی در ایران، فقط گویای تراز کاری چند مؤسسه و نهاد دولتی در ایران است. در این زمینه دانشگاه‌ها تاکنون جز برگزاری چند نشست و کارگاه تخصصی هیچ خروجی دندان‌گیری نداشته‌اند. لذا در این پژوهش به دلیل اتکا به روش تحقیق

۱. دانشجوی رشته دکتری تاریخ دانشگاه

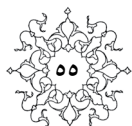
آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

mkazemi69@yahoo.com

۲. دکتر هوشنگ خسرویگی، دانشیار و

عضو هیئت علمی گروه تاریخ دانشگاه

پیام نور kh_beagi@pnu.ac.ir

کتابخانه‌ای مراجعه به پاره‌ای از مقالات منتشره در نشریات، و مجموعه مقالات نشست‌های تخصصی و همایش‌ها میسر شد.

به دلیل وجود خلاء فضای نظری در عرصه تاریخ شفاهی و فقدان منابع مکتوب، تکیه اصلی این تحقیق بر یافته‌هایی الکترونیکی در شبکه وب و تارنماها در فضای اینترنت است. شاید یکی از غنی‌ترین منابع برای مطالعه هفته‌نامه تاریخ شفاهی^۱ وابسته به سایت تاریخ شفاهی ایران^۲ است که در ۱۳۸۹ توسط محسن کاظمی در حوزه هنری بنیان نهاده شد. این پایگاه‌های اطلاع‌رسانی آخرین فعالیت‌ها و اقدامات در زمینه تاریخ شفاهی در داخل و خارج از کشور را برای علاقه‌مندان باز می‌تابانند. درخصوص دانشگاه‌های دنیا، بررسی و مطالعه نقش عملکرد و فعالیت‌شان با مراجعه به پایگاه‌ها و تارنماهای اینترنتی آن‌ها به راحتی امکان‌پذیر است. در این بخش فقط یک مشکل اساسی وجود دارد: نبود گنجایش لازم در ظرف تعریف شده این تحقیق در برابر سیل انبوه داده‌ها و اطلاعات. پس دامن از تاریخ دور بر کشیده و به آمار و ارقام از عملکرد و فعالیت دانشگاه‌ها از سال ۲۰۱۳ تا ژوئیه ۲۰۱۴ م. بسنده کردیم. مگر در پاره‌ای موارد که به دلیل خاص و مفید بودن اطلاع و یافته‌ای پا فراتر از این محدوده گذاشته شد.

در بخش‌های بعدی این گزارش با عناوین: «تاریخ شفاهی در میدان مغناطیسی دانشگاه‌ها»، «دانشگاه‌های جهان در نقشه تاریخ شفاهی» و دانشگاه‌های ایران در گذر تاریخ شفاهی» به تبیین مسئله این تحقیق پرداخته شده است، و در پایان «ارزیابی و دورنمای این عرصه بدیع و جذاب تاریخ‌نگاری در ایران به تصویر کشیده خواهد شد.

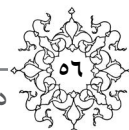
۲- تاریخ شفاهی در میدان مغناطیسی دانشگاه‌ها

۲-۱- بنیان‌گذاری:

اشاره شد که دانشگاه مهد تاریخ شفاهی است. در فضای پس از پایان جنگ جهانی دوم، در سال ۱۹۴۸ م. دانشگاه کلمبیا (Columbia University) تاریخ شفاهی را وارد بررسی‌های تاریخی کرد. این اتفاق درحالی است که دانشگاه تهران در همین ایام تازه درهای خود را به سوی درس تاریخ باز کرده است. در اوایل همین جنگ محمد قزوینی از اروپا به ایران بازگشت، و وزارت معارف درصدد برآمد تا او را به استادی دانشگاه تهران بگمارد و از دانش وسیع او در تاریخ اسلام استفاده نماید؛ از این‌رو از وی دعوت شد تا در دانشکده علوم معقول و منقول، تاریخ اسلام تدریس کند؛ با طرح این مسئله در شورای دانشکده، «بعضی از استادان با تعجب و انکار پرسیدند مگر تاریخ هم علم است که استاد بخواهد؟» (زرین کوب، ۱۳۸۳). مقایسه این دو رخداد بسیار قابل تأمل است. گویا این تأخیر زمانی با خود زمان انتقال وضعی می‌یابد.

1. <http://ohwm.ir/>

2. <http://oral-history.ir/>

جدا از وضعیت خاص و میدان‌گریز ایران، که نهادها و سازمان‌های دولتی، آغازگر و متصدی تاریخ شفاهی هستند، در بیشتر کشورها گرایش به تاریخ شفاهی از دانشگاه سرچشمه می‌گیرد، و در مصب جامعه می‌ریزد.

۲-۲- نقش مطالعاتی و تحقیقاتی

عینیت در تاریخ امر واقع است، و در تاریخ شفاهی، امور واقع به دلیل نزدیکی شواهد به زمان رخدادها و حوادث، از عینیت بیشتری برخوردارند. این‌که؛ مبانی نظری و معیارهای شناختی این روش تاریخ‌نگاری چیست؟ فهم تاریخی تاریخ شفاهی تا چه حد است؟ ماهیت تاریخ شفاهی و روش‌شناسی آن چیست؟ کاربردها و کارکردهای آن چه می‌تواند باشد؟ آیا هدف در تاریخ شفاهی تاریخ است؟ تعلیل، تبیین، تفسیر و تعمیم در تاریخ شفاهی چگونه است؟ فرآیند اعتبارسنجی در تاریخ شفاهی به چه نحوی است؟ روش پژوهش در تاریخ شفاهی چیست؟ و ...، سئوالاتی هستند که پاسخ خود را در کرسی‌های دانشگاهی و نزد صاحبان فکر و اندیشه می‌جویند. همگام با پیشرفت‌های عملی و کاربردی تاریخ شفاهی، نظریه‌پردازان با طرح مباحث فوق بنیان‌های نظری و انتقادی را برای آن پی می‌نهند. برای این منظور شاهدیم که در سطح دانشگاه‌ها میزگردها، کرسی‌ها، همایش‌ها و کانون‌های نقد شکل گرفته است. در میز تدریس دانشگاه است، که ماهیت پرسشی، انباشتی و میان‌رشته‌ای تاریخ شفاهی به تعریف در می‌آید. این وضع قابل تعریف برای تمام دانشگاه‌ها نیست، متأسفانه بسیاری از کشورهای جهان سوم در وضعیت خوشایندی در فهم و کارسازی این مباحث قرار ندارند، و فقط مصرف‌کننده خلاقیت‌های فکری دیگر دانشگاه‌ها بی‌هیچ تعامل سازنده هستند. وضع پاره‌ای از دانشگاه‌ها بدتر است، آن‌ها حتی مصرف‌کننده هم نیستند، بلکه خاموش و تماشاچی تغییرات و تحولات هستند.

۲-۳- هدایت‌گری

دانشگاه‌ها هم شالوده‌ساز مباحث بنیادین و طرح‌های نو هستند، هم هدایت‌کننده و راهبر. تئوری‌ها و آرای طرح شده نیازمند به عمل درآمد هستند. فرایند عملیاتی شدن نظریه‌ها، نیاز به مراقبت و نظارت دارند، تا از مسیر اصلی خارج نشوند. برخی از نظریه‌ها فقط در صحنه عمل هستند که به اثبات می‌رسند و یا رد می‌گردند. مسیر تکاملی علوم، یک مسیر مقطعی نیست، یک راه همیشگی است، که در آن نظریه‌ها مرتب در حال تغیر و تکامل است، و با نگاه هرمنوتیک هیچ امر مسلم و مطلق در آن راه ندارد، بلکه همه نسبی‌اند. با این نگاه است که جریان‌ها و مکاتب مختلف تاریخ‌نگاری امکان تلاقی می‌یابند، و در پرتو این تلاقی، راه به جهان‌های گمشده باز می‌شود. نقطه عزیمت این همه دانشگاه و کرسی‌های آزاداندیشی است. هدایت‌گری دانشگاه در جریان پویای تاریخ شفاهی هم مستقیم است، هم غیر مستقیم. در

هدایت مستقیم، یا متصدی است، یا مراقب و ناظر. در هدایت غیر مستقیم با برگزاری کلاس‌ها و کارگاه‌ها؛ معلم، راهنما و مشاور است.

۲-۴- تصدی‌گری

دانشگاه‌ها با تصدی‌گری بسیاری از پروژه‌های مهم و استراتژیک در دنیا، هم به‌عنوان کارفرما و ناظر، هم به‌عنوان مجری عهده‌دار طراحی، برنامه‌ریزی و مرحله‌بندی، پژوهش، مصاحبه، آرشيو و تدوین هستند. میدان مغناطیسی دانشگاه‌ها با طرح‌ها و پروژه‌هایی چون؛ قومیت‌ها، زنان، حقوق مدنی، مهاجرت، خاطرات کهنه‌سربازان، حوادث طبیعی و ... (که در بخش بعد به پارامی از آن‌ها اشاره خواهد شد)، داده‌ها، اطلاعات، نتایج، دآوری‌ها، تحلیل‌ها و تفسیرها را به سوی خود می‌کشند.

معلوم است، که دانشگاه در این نقش مستقیماً جریان‌ساز، هویت‌ساز و هویت‌یاب جوامع است. نتایج این طرح‌ها و برنامه‌ها ملموس و عینی‌تر است. در این وضعیت قطب‌های همسان و ناهمسان یکدیگر را جذب کرده و جامعه هدف را به فهم مشترک از تاریخ می‌رساند.

۲-۵- آموزشی

آموزش وظیفه ذاتی دانشگاه است. در فرآیند آموزش؛ دانش، تجربه و بینش استاد و دانشجو در تعامل و انتقال است. آموزش در دانشگاه حاصل ساعت‌ها پژوهش، آزمون، بحث و تعاطی افکار و اندیشه‌هاست. از این رو دارای اسلوب، نظم منطقی، معیارهای استاندارد و کاملاً تخصصی است. در زمینه تاریخ شفاهی نیز فرآیند آموزش، نسبت به سال‌های اولیه پیدایش، پیشرفت چشمگیری داشته است. اکنون آموزش تاریخ شفاهی به شیوه‌های مختلفی توسط دانشگاه صورت می‌گیرد.

۲-۵-۱ تخصیص رشته تحصیلی به صورت مستقل یا زیر گروه (گرایشی از) رشته تاریخ. برای تحقق چنین وضعیت آرمانی برای تاریخ شفاهی نیاز است، که ابتدا بنیان‌های نظری این میان‌رشته تبیین، و منابع درسی آن مشخص گردند. سپس طرح درس^۱ و بحث آن تعیین شوند.

۲-۵-۲ تخصیص چند واحد درسی به رشته تاریخ یا گرایش‌های تخصصی آن.

۲-۵-۳ برگزاری دوره‌های کارگاهی^۲.

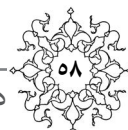
۲-۵-۴ برگزاری همایش‌ها و کنگره‌ها.

۲-۵-۵ برپایی نشست‌های تخصصی، میزگردها و جلسات نقد و نظر.

۲-۵-۶ انتشار کتاب و جزوه‌های تخصصی و آموزشی.

با ورود دانش‌آموختگان تاریخ شفاهی به فرآیند عملیاتی شدن پروژه‌ها و طرح‌ها در بیرون دانشگاه، عملاً دانشگاه نقش هدایت‌گر و تأثیر غیرمستقیم خود را بر نحوه و کم و کیف انجام طرح‌ها و حفظ می‌کند.

1. Syllabes
2. Workshop

از آن‌جا که تاریخ شفاهی، شیفتگان و علاقه‌مندان بسیاری در خارج از حوزه دانشگاه دارد. دانشگاه می‌تواند با انتشار کتاب‌های نظری، راهنما و کاربردی نحوه فعالیت آن‌ها را در تاریخ شفاهی نظام‌مند سازد.

۲-۶- انباشت اطلاعات

نتیجه عاجل پروژه‌ها و برنامه‌های تاریخ شفاهی در دانشگاه‌ها، جمع‌آوری انبوه اطلاعات، داده‌ها، شواهد و اسناد شفاهی است. این داده‌ها فراخور سازمان و تشکیلات دانشگاه‌ها، در کتابخانه‌های مرکزی، انجمن‌ها، دپارتمان‌ها و مؤسسه‌های وابسته، و نیز گروه‌های تاریخ آرشیو می‌گردند.

«آرشیو»ها؛ بدون داشتن آن‌ها کار تاریخ شفاهی کار بی‌حاصلی است. نظام آرشیو یک نظام علمی، و در حرکت به سوی یکپارچه شدن است. در دهه گذشته تلاش شده است، تا بخش زیادی از این آرشیوها به فضای مجازی راه یافته و آسان‌تر در اختیار علاقه‌مندان و پژوهشگران قرار بگیرد. به این‌گونه آرشیوها عنوان «آرشیو رقمی» اطلاق کرده‌اند امروزه آرشیو رقمی سبب شده تا اطلاعات و داده‌های حاصل از تحقیق تاریخ شفاهی به آسانی نظام یافته و در دسترس مراجعان قرار گیرند.

۲-۷- آزادسازی اطلاعات

یکی از دستاوردها و کاربردهای تاریخ شفاهی آزادسازی اطلاعات است. اطلاعات انباشت شده به طرق مختلف در اختیار جامعه قرار می‌گیرد. دانشگاه‌ها بیشتر در تلاشند بدون اعمال نظر و فقط با گشودن درهای آرشیوها به روی پژوهشگران، جریان آزاد اطلاعات یاری برسانند. اما در بعضی برنامه‌های مهم و طرح‌هایی که خود تصدی انجام آن را به عهده دارند دست به تدوین و انتشار می‌زنند. آزادسازی اطلاعات موجب توسیع میدان‌های تازه تحقیق خواهد شد. این وجه کاربردی دانشگاه مختص داده‌های حاصله از فرآیند تاریخ شفاهی نیست، بلکه دامنه آن تدوین و انتشار آرا و آثار علمی و نظری و روشمند را نیز در بر می‌گیرد.

۲-۸- چهره‌های دانشگاهی پیشتاز و فعال در تاریخ شفاهی

دانشگاه‌ها به‌طور نظام‌مند و حسب ماهیت ذاتی خویش در خدمت علم قرار دارند. اما در دل این دانشگاه‌ها انسان‌هایی وجود دارند که نه حسب وظیفه و تکلیف، بلکه با عشق و با تمام وجود عمر و دانش و تجربه خود را صرف باروری علوم می‌کنند. تاریخ شفاهی نیز در دنیا از عشق چنین انسان‌هایی سیراب شده است. در «جدول شماره: ۱» چند چهره مؤثر و برتر تاریخ شفاهی در محیط دانشگاهی، معرفی شده‌اند.

جدول شماره: ۱

آلن نوینز (۱۹۷۱-۱۸۹۰)

روزنامه‌نگاری که از خود بیش از ۵۰ جلد کتاب و ده‌ها مقاله بر جای گذاشت. کتاب ۸ جلدی جنگ داخلی را در بیست سال نوشت. او برای نگارش دو سرگذشت ۱. رئیس‌جمهور فقید گراور کلیولند^۲ و ۲. سناتور همیلتون فیش^۳، دو جایزه پولیتزر را از آن خود کرد.

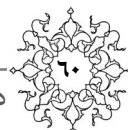
نوینز در سال ۱۹۲۸م. به دانشکده تاریخ دانشگاه کلمبیا پیوست و در سال ۱۹۴۸ اداره تحقیقات تاریخ شفاهی آن دانشگاه را تأسیس کرد. وی در ۱۹۵۸م. از دانشگاه کلمبیا بازنشسته، و عضو ارشد تحقیقات در کتابخانه هانتینگتون کالیفرنیا گردید (Fetner, 2004).

مارتا جکسون راس^۴

مارتا راس رئیس سابق انجمن تاریخ شفاهی توانسته بود در سال ۱۹۷۶م. تاریخ شفاهی منطقه آتلانتیک میانی^۵ را بنا نهد. او در ۱۹۸۲م. جایزه فارست پاچیو^۶ را برای «مشارکت برجسته، منحصر به فرد و مداوم در زمینه تاریخ شفاهی» دریافت کرد. در سال ۲۰۰۱م.، انجمن تاریخ شفاهی از مشارکت مارتا در این زمینه با تأسیس جایزه آموزشی مارتا راس تجلیل کرد. وی در ۵ آوریل ۲۰۱۳م. (۸۹ سالگی) در فرمونت^۷ اوهايو^۸ درگذشت (MARTHA J. OSS, Death Notice, 2013).

1. Allan Nevins
2. Grover Cleveland
3. Hamilton Fish
4. Martha Jackson Ross
5. OHMAR: Oral History in the Middle Atlantic Region
۶. فارست کارلایل پاچیو (Forrest C. Pogue, ۱۹۱۲-۱۹۹۶)، مورخ رسمی ارتش آمریکا در جنگ جهانی دوم بود، وی از طرفداران و توسعه‌دهندگان تاریخ شفاهی بود، که تعداد زیادی مصاحبه مربوط به جنگ جهانی دوم را جمع‌آوری نمود. از سال ۱۹۷۹م. تاریخ شفاهی منطقه آتلانتیک میانی (OHMAR) برای ارتقای استانداردهای تاریخ شفاهی جایزه‌ای را برای مشارکت‌های تاریخ شفاهی به رسمیت شناخت. این جایزه به افتخار پاچیو که پیشگام در خدمات تاریخ شفاهی در جنگ جهانی دوم بود Pogues Awards نام گرفت (Frank, Benis M. & "Pogue" Awards).
7. Fremont
8. Ohio

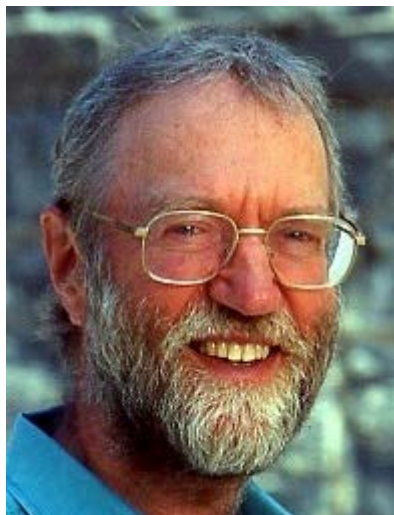

پل تامسون^۹

در سال ۱۹۳۵م. متولد گردید، در دانشگاه آکسفورد^{۱۰} تحصیل کرد، در سال ۱۹۵۸. با اخذ رتبه اول در تاریخ مدرن فارغ‌التحصیل شد. او در ۱۹۶۴م. موفق به کسب درجه دکتری گردید. موضوع رساله او درباره سیاست‌های طبقه کارگر و تشکیل حزب کارگر در لندن از ۱۸۸۵ تا ۱۹۱۴م. بود. وی مدت سه سال به عنوان پژوهشگر در کالج کوئین^{۱۱} آکسفورد فعالیت کرد. سپس به تدریس جامعه‌شناسی در دانشگاه اسکس^{۱۲} پرداخت.

دکتر تامسون از پیشگامان تاریخ شفاهی به عنوان یک روش تحقیق به حساب می‌آید. او مؤسس و سردبیر مجله تاریخ شفاهی و بنیان‌گذار انجمن ملی سرگذشت در کتابخانه ملی بریتانیا است. او تجربیاتش در پروژه عصر ادوارد^{۱۳} را در کتابی تحت عنوان «تاریخ شفاهی، صدای گذشته» منتشر کرد.

(Professor Paul Thompson, 2014).

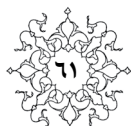
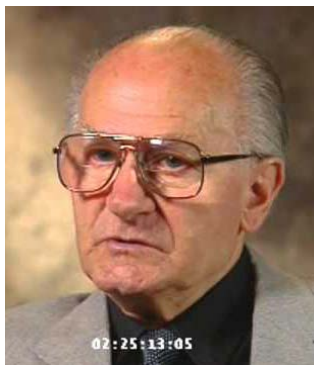
9. Paul Thompson
10. University of Oxford
11. Queen's College
12. University of Essex

۱۳. پروژه «کار و زندگی مردم عصر ادوارد» (Edwardian)، صدای مردم بریتانیا قبل از ۱۹۱۸ (پایان جنگ جهانی اول) در دوره ادوارد هفتم (۱۹۰۱-۱۹۱۰) است، که تحت مدیریت دکتر تامسون در فاصله سال‌های ۱۹۷۵ تا ۱۹۹۲ در قالب ۴۴۴ مصاحبه انجام شده است (Introduction to Edwardians") (Online", 2002).

14. Ronald J. Grele

رونالد جی. گرل^{۱۴}

رئیس دفتر پژوهش تاریخ شفاهی دانشگاه کلمبیا و رئیس سابق انجمن تاریخ شفاهی امریکاست. او، اجلاس‌های گسترده‌ای در زمینه نظریات و روش‌های تاریخ شفاهی برگزار کرده است و کتاب‌های متعددی درباره تاریخ شفاهی، به رشته تحریر درآورده است. کتاب «بسته‌های صدا و اجلاس سالانه بین‌المللی تاریخ شفاهی ۱۹۹۰»، از اوست.

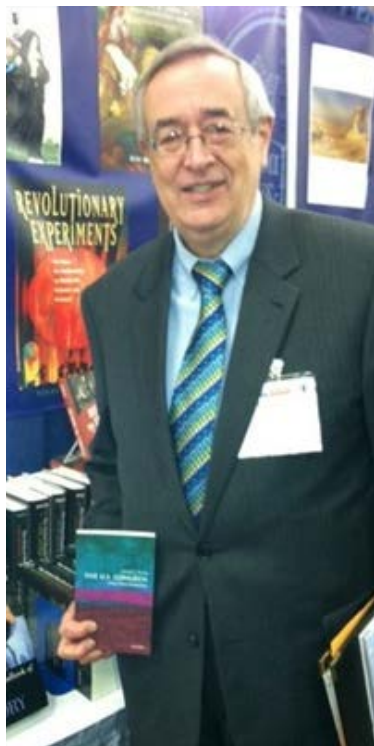
دونالد ا. ریچی^{۱۵}

ریچی، (متولد ۱۹۴۵م.) مورخ وابسته مجلس سنا بود. وی فارغ‌التحصیل از کالج شهر نیویورک^{۱۶} است، و دکترای خود را در رشته تاریخ از دانشگاه مریلند^{۱۷} در کالج پارک^{۱۸} دریافت کرد. در سال ۱۹۷۶م. به دفتر تاریخی مجلس سنا پیوست. او چندین مقاله در تاریخ سیاسی آمریکا و تاریخ شفاهی منتشر کرده است. کتاب‌های او عبارتند از گزارش از واشنگتن (۲۰۰۵م.)، انتخاب فرانکلین روزولت، کمپین معامله جدید در سال ۱۹۳۲م. (۲۰۰۷م.)، راهنمای عملی انجام تاریخ شفاهی (۲۰۰۳م.)، و راهنمای تاریخ شفاهی آکسفورد.

او مدتی به‌عنوان رئیس انجمن تاریخ شفاهی و رئیس تاریخ شفاهی منطقه اقیانوس اطلس، و به‌عنوان نایب رئیس کمیته برنامه ۲۰۰۹م. سازمان مورخان آمریکا خدمت کرده است. او هم‌چنین جایزه فارست پاچو را برای مشارکت‌های برجسته در زمینه تاریخ شفاهی دریافت کرده است

(Introduction to Edwardians Online , 2009).

(Introduction to Edwardians Online , 2009).

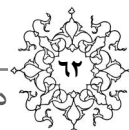

نانسی مک‌کی^{۱۹}

مک‌کی از دانشگاه سن خوزه کالیفرنیا^{۲۰} است؛ او عمر خود را وقف کتابداری و تاریخ شفاهی کرده است. وی دارای یک طیف گسترده‌ای از تجربه به‌عنوان یک مورخ شفاهی است. او از بنیان‌گذاران «برنامه تاریخی زندگی اوکلند» است. مک‌کی اغلب در مورد تاریخ شفاهی می‌نویسد، می‌آموزد، و مشاوره می‌دهد. او نویسنده پنج جلد کتاب از سری کتاب‌های «جعبه ابزار تاریخ شفاهی جامعه قومی»^{۲۱} است. نانسی در حال حاضر مشغول تدریس تاریخ شفاهی در دانشکده علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه سن خوزه است. MacKay.

15. University of Oxford
16. City College of New York
17. University of Maryland
18. College Park
19. Nancy MacKay
20. San José State University
21. Community Oral History Toolkit

پروسور آلساندرو پورتلی^{۲۲}

پروفیسور آلساندرو پورتلی استاد بازنشسته دانشگاه دی رم لاساپینزا^{۲۳} و ادیب، روزنامه‌نگار و شفاهی کار بزرگ ایتالیایی است، که پژوهش‌هایی بزرگی را در این عرصه صورت داده است. (برای اطلاع بیشتر درباره او بنگرید به: Prof. Alessandro Portelli).

لین آبرامز^{۲۴}

نویسنده کتاب معروف نظریه تاریخ شفاهی^{۲۵} و کتاب‌های: بیسمارک و امپراتوری آلمان ۱۸۷۱-۱۹۱۸م، اسطوره و مادیت در جهان زن: شتلند ۱۸۰۰-۲۰۰۰م، ساخت زن مدرن، و...

Books by Lynn Abrams)

داگلاس بوید^{۲۶}

داگ بوید لیسانس خود را در رشته تاریخ از دانشگاه دنیسون در گرینویل^{۲۷} اوهایو اخذ کرد. سپس دوره کارشناسی ارشد و دکترای خود را در رشته فرهنگ عامه در دانشگاه ایندیانا^{۲۸} سپری نمود. او یکی از مدرسان بسیار مجرب تاریخ شفاهی و مؤلف چندین جلد کتاب در این عرصه است، و برنامه‌های مستندی از تاریخ شفاهی را برای شبکه رادیویی عمومی ملی^{۲۹} ساخته است. او رئیس مرکز مهم تاریخ شفاهی لویی ب نان در دانشگاه کنتاکی نیز است.

(ABOUT DOUG BOYD).

22. Alessandro Protelli
23. Università di Roma "La Sapienza"
24. Lynn Abrams
25. ORAL HISTORY THEORY
26. Douglas A. Boyd
27. Denison University in Granville
28. Indiana University and
29. NPR: National Public Radio

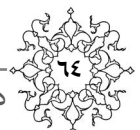

مرتضی نورائی (متولد ۱۳۴۰ در نجف اشرف)
دکتری تاریخ از دانشگاه منچستر انگلستان ۱۳۷۵-۱۳۷۹؛
فوق لیسانس تاریخ از دانشگاه شهید بهشتی تهران ۱۳۷۰؛
لیسانس تاریخ از دانشگاه اصفهان ۱۳۶۷.
از دکتر نورائی بیش از ده کتاب تالیف و ترجمه موجود است
و نزدیک به هفتاد مقاله علمی پژوهشی و ISI در مجلات
مختلف داخلی و خارجی به چاپ رسیده است. نورائی در ۱۳۹۱
موفق به اخذ درجه استاد تمام (Professor) گردید (تار نمای
دانشگاه اصفهان). وی در سال ۱۳۸۳ اولین نشست تخصصی
و کارگاهی تاریخ شفاهی ایران را در دانشگاه اصفهان برپا نمود،
و از آن زمان تا کنون با نگارش مقالات، برگزاری میزگردها و
کارگاه‌ها، سخنرانی‌ها و ... تلاش‌های مستمری برای ارتقای
سطح کیفی تاریخ شفاهی در ایران صورت داده است، و به طرح
موضوعات نو در عرصه تاریخ‌نگاری از جمله تاریخ شفاهی و
تاریخ محلی در ایران اهتمام جدی و علاقه‌مندانه داشته است.

جا دارد که از استادان دیگری چون رسول جعفریان، ابوالفضل رضوی، علیرضا ملایی توانی،
علی اصغر سعیدی، علی اکبر کجیاف، مرتضی دهقان‌نژاد، محمدحسن رازنهان، هوشنگ
خسروبیگی، مهدی ابوالحسنی، ابوالفضل حسن‌آبادی، حمید عبداللهیان، حبیب‌الله اسماعیلی،
سعید رضایی شریف‌آبادی، بهادر قییم و نام برد که با ارائه مقالاتی به مجلات تخصصی،
و یا طرح درس، بحث، و سخنرانی در همایش‌ها، کارگاه‌ها و میزگردها، و یا با ارائه تکالیف
درسی و راهنمایی پایان‌نامه‌ها کمک به بهبود وضع تاریخ شفاهی در ایران نموده‌اند، یاد کرد.

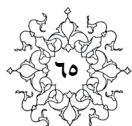
۲-۹- نمای نزدیک

برای این که در ادامه بحث، درک نزدیکی از وضعیت دانشگاه‌ها در تاریخ شفاهی در دنیا
و ایران داشته باشیم، به تاریخ ۳۱ تیر ۱۳۹۳، با مرور گر IE و جستجوگر google عبارت
«تاریخ شفاهی در دانشگاه» در وضع تحدید شده «تاریخ شفاهی» با دو متغیر «بدون ثبت
زمان» (Any time) و یک سال گذشته (Past year) مورد جستجو قرار گرفت، نتایج حاصله
در «جدول شماره: ۲» منعکس و گویای واقعیت‌های جالبی است.

جدول شماره: ۲ نمای نزدیک در اینترنت

رتبه بر مبنای رکورد بدون ثبت زمان (Past year)	زبان	جمله جستجو شده	رکورد در یک سال گذشته	رکورد بدون ثبت زمان (Any time)
۱	انگلیسی	«oral history» at the university	۱۵,۴۰۰,۰۰۰	۴۸,۵۰۰,۰۰۰
۲	فرانسوی	«l'histoire orale» à l'université	۱۳۰,۰۰۰	۵,۰۹۰,۰۰۰
۳	آفریقایی	«Mondelinge geschiedenis» aan de Universiteit	۵,۴۵۰	۱,۱۸۰,۰۰۰
۴	فارسی	«تاریخ شفاهی» در دانشگاه	۸۸,۲۰۰	۱,۰۸۰,۰۰۰
۵	اسپانیایی	«Historia oral» en la universidad	۲۷۳,۰۰۰	۸۸۵,۰۰۰
۶	سوئیدی	«Oral historia» vid universitet	۷۷,۷۰۰	۷۶۶,۰۰۰
۷	چینی	«口述历史»在 大学	۴۰۱,۰۰۰	۷۰۳,۰۰۰
۸	ترکی	Üniversitede «sözlü tarih»	۲۴۳,۰۰۰	۶۰۲,۰۰۰
۹	روسی	«Устная история» в университете	۱۱۹,۰۰۰	۵۴۴,۰۰۰
۱۰	ایتالیایی	«Storia orale» all'università	۸۳,۵۰۰	۳۳۵,۰۰۰
۱۱	عربی	«التاريخ الشفوي» في الجامعة	۱۹,۶۰۰	۲۸۹,۰۰۰
۱۲	آلمانی	«Oral History» an der Universität	۱۷,۲۰۰	۱۵۷,۰۰۰
۱۳	ژاپنی	大学«オーラルヒストリー»	۳,۵۷۰	۶۳,۵۰۰
۱۴	هندی	विश्वविद्यालय में «मौखिक इतिहास»	۳۴۸	۲۹,۲۰۰

فارسی زبانان با ثبت ۱,۱۸۰,۰۰۰ در رتبه چهارم پس از زبان‌های انگلیسی، فرانسوی و آفریقایی قرار دارند. گرچه آفریقایی‌ها در مرتبه بالاتری از فارسی زبانان هستند، اما رکورد ۸۸,۲۰۰ یک سال گذشته آن‌ها بیش از پانزده برابر آفریقایی زبانان بوده است.

۳- دانشگاه‌های جهان در نقشه تاریخ شفاهی

با در نظر داشت سئوالات تحقیق، در بادی امر چنین می‌نماید که ما در این بخش با کارنامه و فعالیت نقش دانشگاه‌های کشورهای زیادی مواجه خواهیم بود. اما کندوکاوها برای ترسیم چنین تصویری بی‌نتیجه و یا غیر قابل اعتنا و استناد است. در عرصه تاریخ شفاهی، این دانشگاه‌های آمریکا و تا حدودی انگلیس هستند که حرف اول را در جهان می‌زنند. برون داد دانشگاه‌های آمریکا چون گردابی موضوع این مقاله را به میدان مغناطیسی خود می‌کشد. نیز فضای محدود این پژوهش، فقط امکان ارائه گزینشی گزارش از تعدادی دانشگاه را فراهم می‌سازد. نقش، حضور و فعالیت دانشگاه‌های جهان به ترتیب ذیل قابل دسته‌بندی هستند.

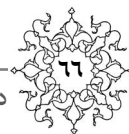
۳-۱- دپارتمان‌ها، مراکز، کتابخانه‌ها و مؤسسات

۳-۱-۱- مرکز تاریخ شفاهی دانشگاه کلمبیا^۱ یکی از بزرگ‌ترین مراکز و آرشیوهای تاریخ ثبت شده در جهان است. این مرکز تا سال ۲۰۱۴ بالغ بر ۸۰۰۰ ساعت مصاحبه انجام داده است. این مرکز دستاوردهای خود را از طریق کتابخانه مرکزی دانشگاه در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهد. و سالانه ۳۰۰ تا ۵۰۰ ساعت مصاحبه به آن اضافه می‌شود. این مصاحبه‌ها موضوعات مختلفی را در بر می‌گیرد، مانند: چهره‌های بزرگ انسان دوست، دولت، حقوق بشر، تاریخ رسانه‌ها، بهداشت عمومی، علوم و پزشکی، تحقیقات شهری، مصاحبه با رهبران جنبش حقوق مدنی آمریکا، آزادی و برابری در جنبش زنان، جنبش ضد جنگ، تاریخ حقوقی، زنان در هنرهای تجسمی، عصر جمهوری خواه در چین، و ... (OUR ARCHIVE).

۳-۱-۲- دانشگاه کنتاکی^۲ یکی از فعال‌ترین مراکز دانشگاهی در عرصه تاریخ شفاهی است. مرکز بی‌نمان^۳ قسمتی از کتابخانه دانشگاه است، در مدت چهار سال کار تاریخ شفاهی توانسته نزدیک به ۹۰۰۰ ساعت مصاحبه جمع‌آوری نماید. نکته مهم این‌که دانشگاه درصدد است با راه‌اندازی یک سامانه این مصاحبه‌ها را در دسترس آنلاین قرار دهد. از این اقدام دانشگاه به عنوان یک طرح «انقلابی بالقوه»^۴ یاد می‌شود (HARRISON, ۲۰۱۳).

۳-۱-۳- انستیتو تاریخ شفاهی دانشگاه بایلر^۵، از پیشگامان و بزرگترین مراکز دانشگاهی تاریخ شفاهی دنیا است، که از سال ۱۹۷۰ توسط گروهی از اعضای هیئت علمی علاقه‌مند به تغییر در رشته تاریخ، با افزایش تأکید بر تاریخ غیرسنجی تأسیس شد. هدف حفظ، ضبط و ثبت مصاحبه‌ها و خاطرات افراد و شاهدان عینی در موضوعات متنوعی است که دارای اهمیت

1. Columbia University Center for Oral History
2. University of Kentucky
3. B. Nunn
4. potentially revolutionary
5. Baylor University Institute for Oral History

اجتماعی و تاریخی است (Our history).

۳-۱-۴- دانشگاه کوئین مری لندن^۱ پروژه مهم تاریخ شفاهی فرایند صلح^۲ را با اعتبار مالی اتحادیه اروپا رهبری می‌کند که اجزای اصلی آن شامل؛ بخش آرشیو مصاحبه‌های میراث فرهنگی، برگزاری آموزش تاریخ شفاهی و حمایت از توسعه پروژه‌های محلی است (Balmoral Show ... , ۲۰۱۳).

۳-۱-۵- تاریخ شفاهی دانشگاه فلوریدا^۳ به افتخار و به نام مؤسس آن، دکتر ساموئل پراکتر^۴ شناخته می‌شود. دکتر پراکتر در سال ۱۹۶۷م. با حمایت و کمک‌های مالی از بنیاد دوریس دوک^۵ اولین پروژه تاریخ شفاهی دانشگاه فلوریدا را با هدف حفظ مشاهدات از زندگی اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، مذهبی و علمی مردم جنوب آمریکا در دانشکده علوم و علوم انسانی آغاز کرد. ۵۰۰۰ مصاحبه و بیش از ۱۵۰۰۰۰ صفحه متن پیاده شده حاصل این پروژه تا پایان سال ۲۰۱۳م. است (Our Mission).

۳-۱-۶- دانشگاه موناش استرالیا^۶ بزرگ‌ترین طرح تاریخ شفاهی استرالیا را با عنوان «تاریخ شفاهی نسلی استرالیا» در دست دارد. این اولین پروژه بزرگ ملی است که به منظور پویایی بین نسل‌ها، تأثیر و تغییرات اجتماعی، تکنولوژیکی و زیست محیطی بر تجارب و نگرش نسل‌های استرالیا را مورد مطالعه قرار می‌دهد (Australian Generations Oral Welcome to the History Project).

۳-۱-۷- در آفریقای جنوبی مراکز متعدد دانشگاهی در حال انجام پروژه‌های تاریخ شفاهی هستند از آن جمله می‌توان به: مرکز خاطرات مردمی^۷ در دانشگاه کیپ‌تاون^۸، پروژه تاریخ بصری دانشگاه وسترن کیپ^۹ (و مرکز سینوم‌لندو^{۱۰}) در دانشگاه کوازولو ناتال^{۱۱} اشاره کرد (Oral histories and archiving memories in South Africa, ۲۰۱۳).

۳-۱-۸- «فصلنامه تاریخ شفاهی وابسته به انجمن تاریخ شفاهی انگلستان در شماره بهار سال ۲۰۱۲ خود در گزارشی... [نوشت:] «مرکز تاریخ شفاهی هانیا^{۱۲} در سال ۲۰۰۹ و در شهر هانیا در جزیره کرت^{۱۳} تأسیس شد. در برپایی این مرکز دولت محلی، دانشگاه سالونیکا^{۱۴} و گروهی متشکل از بیست داوطلب علاقه‌مند همکاری کرده‌اند. «هدف نهایی این پروژه ایجاد یک موزه تاریخ شفاهی است که در عین حال در حکم مرکزی پژوهشی و آرشیوی تاریخی نیز خواهد بود. ...» (بهار، ۱۳۹۳).

۳-۲- برنامه و رشته آموزشی

۳-۲-۱- دانشگاه کلمبیا (آغازگر رسمی تاریخ شفاهی در جهان) در سال ۲۰۰۸م.، میان رشته‌ای با عنوان «تاریخ شفاهی» در میان رشته‌های کارشناسی ارشد ادبیات و علوم انسانی ایجاد کرد (Kuhn, ۲۰۱۳).

1. Queen Mary University of London
2. Peace Process
3. University of Florida
4. Dr. Samuel Proctor
5. Doris Duke
6. Monash University
7. Centre for Popular Memory
8. Cape Town
9. University of Western Cape's Visual History Project
10. Sinomlando Centre
11. KwaZulu Natal
12. Hania
13. Crete
14. Salonica

۳-۲-۲- از جمله اقدام دانشگاه آلبرتای کانادا^۱ در تعریف یک سیلابس یا طرح درس سمینار تاریخ شفاهی برای رشته انسان‌شناسی است، که در زمستان ۲۰۱۲م. در دانشکده ادبیات این دانشگاه توسط دکتر اندی پالمر^۲ ارائه شد (حسینیان، اسفند ۹۲).

۳-۳- برنامه‌ها، طرح‌ها و پروژه‌ها

۳-۳-۱- تاریخ شفاهی (تاریخ) دانشگاه‌ها

۳-۳-۱-۱- دانشگاه یورک^۳ تورنتو کانادا، که دانشگاهی در زمینه علوم مهندسی و پایه محسوب می‌شود، در سال ۲۰۱۳م. در پنجاهمین سالگرد تأسیس خود اقدام به بازگویی تاریخچه دانشگاه از زبان کسانی کرد که در شکل‌گیری و اداره و هدایت این دانشگاه نقش داشته‌اند. طرح تاریخ شفاهی دانشگاه یورک استادان، دانشجویان و پرسنل دانشگاه در نسل‌های مختلف به یادآوری خاطرات می‌پردازند (The University's history ... , ۲۰۱۳).

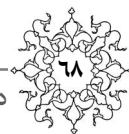
۳-۳-۱-۲- دانشگاه ایالتی نیویورک در بوفالو^۴ برای پرکردن نقش‌اش در خلاءهای منابع مکتوب از سال ۱۹۶۳ تا ۱۹۹۳م. مصاحبه‌هایی با استادان، کارکنان و فارغ‌التحصیلان صورت داده است، و اکنون ۴۰ مصاحبه از این مجموعه را به صورت آنلاین در دسترس گذاشته است (Archives adds ... , ۲۰۱۳).

۳-۳-۱-۳- برنامه تاریخ شفاهی کتابخانه دانشگاه بهداشت و علوم اورگان^۵ در اوت ۱۹۹۷م. آغاز به کار کرد. هدف آن جمع‌آوری مصاحبه از کسانی است که بتوانند به فهم تاریخچه این دانشگاه و دانشکده‌های مختلف آن کمک کنند. تا پایان سال ۲۰۱۳م. در این برنامه ۱۲۰ مصاحبه از شخصیت‌های مختلف صورت گرفته است (ORAL HISTORY PROGRAM).

۳-۳-۲- کهنه سربازان

۳-۳-۲-۱- در پروژه‌ای با عنوان صدای کهنه سربازان دانشجو^۶ چهار دانشگاه؛ دانشگاه مورهد^۷، دانشگاه کنتاکی شمالی^۸، دانشگاه لویزیول^۹، و دانشگاه کنتاکی شرقی^{۱۰} با یکدیگر همکاری نمودند تا بتوانند صدای خاطرات دانشجویان آمریکایی را که در جنگ عراق و جنگ افغانستان شرکت کرده بودند، به نمایش بگذارند. این نمایش حاصل یک برنامه جمعی بود؛ «در ماه ژانویه سال ۲۰۱۰م. گروهی متشکل از رئیس مرکز تاریخ شفاهی نان دوگ بوید^{۱۱}، دانشجوی دکتر تایلر گیهارت^{۱۲} و رئیس مرکز منابع کهنه سربازان این دانشگاه تونی داتسون^{۱۳} یک طرح تاریخ شفاهی با عنوان از «رزم تا کنتاکی» را به راه انداختند تا داستان سربازان دانشجویی که در جنگ‌های عراق و افغانستان شرکت کرده بودند را جمع‌آوری کنند». (حاجی هاشمی، اردیبهشت ۱۳۹۳).

1. University of Alberta
2. Dr. Andie Palmer
3. University of York
4. UB: University at Buffalo, The State University of New York
5. OHSU: Oregon Health & Science University
6. Morehead State University
7. Northern Kentucky University
8. University of Louisville
9. Eastern Kentucky University
10. Doug Boyd
11. Tyler Gayheart
12. Tony Dotson

۳-۳-۲-۲- دانشگاه فلوریدا^۱ در برنامه تاریخ شفاهی ساموئل پراکتر^۲ پروژه تاریخ کهنه سربازان^۳ ثبت خاطرات کهنه سربازان جنگ جهانی را در سال ۲۰۰۰م. شروع کرده، و تا سال ۲۰۱۳م. بیش از ۲۰۰ مصاحبه انجام داده است (Projects, August ۲۰۱۳).

۳-۳-۳- اقوام، پناهندگان و مهاجران

۳-۳-۳-۱- مرکز تاریخ شفاهی مستقر در دانشگاه داکوتای جنوبی^۴ در ورملیون^۵ در اواخر سال ۱۹۶۰م. با کمک هزینه بنیاد دوریس دوک^۶ شروع به کار کرد. بنیاد دوریس دوک هم‌چنین به شش دانشگاه آمریکا پول اعطا کرد تا طی پروژه‌های فرهنگ و تجربیات بومیان آمریکا را ثبت و ضبط کنند. این پروژه در مرکز تاریخ شفاهی به نام «پروژه تحقیقاتی سرخپوستان آمریکا»^۷ شناخته شده است، و بیش از ۲۰۰ مصاحبه ضبط شده از مردم بومی سرزمین‌های شمالی را شامل می‌شود (Flood, ۲۰۱۳).

۳-۳-۳-۲- هم‌چنین مرکز تاریخ شفاهی داکوتای جنوبی اقدام به ضبط و ثبت خاطرات، و تجربیات ساکنان مناطق شمالی نیز کرده است. ۵۵۰۰ ساعت مصاحبه به‌دست آمده شامل خاطرات و تجربیات مردم از دهه ۱۸۹۰ تا کنون، قسمتی از یک برنامه بومی دانشجویی است، که میراث گران‌بهای تاریخی، اجتماعی و فرهنگی را به جای گذاشته است (South Dakota History Center Oral).

۳-۳-۳-۳- با بروز جنگ در یوگسلاوی سابق بسیاری از خانواده‌های بوسنیایی به کشورهای دیگر از جمله آمریکا مهاجرت کردند. در دانشگاه فونتیبون^۸ بن مور^۹ استاد گروه تاریخ برای اداره کلاسی در زمینه تجربیات بومی بوسنیایی‌ها، با یکی از همکارانش در گروه تاریخ شروع به همکاری کرد و پروژه تاریخ شفاهی «خاطرات بوسنی»^{۱۰} را راه انداختند، تا مهاجران بوسنیایی خاطرات زندگی و مهاجرت خود را بیان کنند. مور و دانشجویانش در این پروژه حدود ۶۰ مصاحبه به ثبت رسانده‌اند (Bosnian memories preserved in St. Louis).

۳-۳-۳-۴- دانشگاه وینیپگ^{۱۱} کانادا به رهبری خانم الیسون پتر^{۱۲} نیز پروژه‌ای با عنوان «تاریخ شفاهی افغان»^{۱۳} تعریف کرده است، تا پناه‌جویان و مهاجران افغان به بازگویی خاطرات خود بپردازند (Sanders, 2013).

۳-۳-۳-۵- دانشگاه آلاسکا در فرینکس^{۱۴} در آمریکا نیز با پروژه «جعبه گرامافون»^{۱۵} به دنبال ثبت تاریخ شفاهی زندگی مردم بومی آلاسکا است. این طرح که از سال ۱۹۸۱م. آغاز شده تا سال ۲۰۱۳م. توانسته است بیش از ۹۰۰۰ ساعت مصاحبه با بومیان سالمند، سیاست‌مداران و گردشگران را جمع‌آوری نماید (Project Jukebox to add, 2013).

۳-۳-۳-۶- پروژه مستندسازی «تاریخ خاموش فیلیپینی‌های آنابولیس»^{۱۶} توسط محققان دانشگاه مریلند^{۱۷}؛ بعد از جنگ میان آمریکا و اسپانیا بود که فیلیپینی‌ها به آمریکا راه یافته

1. University of Florida
2. SPOHP: Oral History Program) Samuel Proctor)
3. VHP: Veterans History Project
4. USD: University of South Dakota 5. Vermillion <?>. Doris Duke Foundation
6. American Indian Research Project
7. Fontbonne
8. Ben Moore
9. The Bosnia Memory Project
10. Winnipeg
11. Allison Penner
12. Afghan oral history project
13. University of Alaska Fairbanks
14. Project Jukebox
15. 'Invisible' Filipino history in Annapolis
16. UMD: University of Maryland

و در مشاغل سطح پائین به کار گمارده شدند. آن ها برای تثبیت خود در این جامعه مبارزه و تلاش بسیار کردند. در تابستان سال گذشته (۲۰۱۲) کاترینا آبن^۱ از دانشگاه مریلند پروژه تاریخ شفاهی مهاجران فیلیپینی را شروع کرد تا تاریخ آن ها را برای اولین بار مستند سازد (Invisible' Filipino ... , 2013).

۳-۳-۴- حوادث

۳-۳-۴-۱- در سال ۲۰۱۲م. طوفان مهیب سندی^۲ ایالت‌های ساحلی اقیانوس اطلس را درنوردید. و موجب خسارات مالی فراوان گردید. یک سال بعد در دانشگاه‌های مناطق طوفان زده طرح مشترکی برای ثبت، یادآوری و بازسازی مشاهدات از طوفان سندی ایجاد شد. غیر از دانشگاه‌ها، کتابخانه‌های محلی، سایت گوگل و ... به حمایت از این طرح برخاستند. در لانگ آیلند^۳ دانشگاه هافسترا^۴ کوشید تا مصاحبه‌های تصویری از مشاهدات اهالی جزیره جمع‌آوری کند. دانشکده مددکاری اجتماعی دانشگاه آدلفی^۵ نیز به جمع‌آوری خاطرات خدمات‌رسانی در طوفان سندی و بعد از آن مبادرت کرد. این تلاش‌ها همه در راستای ثبت تاریخچه رابطه میان بلایای طبیعی و مردمی است که در معرض آن ها قرار می‌گیرند (Reut, 2013).

۳-۳-۴-۲- «آندریا کاسا نووا مایا^۶ و لیس سدرز^۷ از مورخان دانشگاه فدرال ریودو ژانیرو^۸ خبر از پروژه تحقیقاتی داده‌اند که در آن از تاریخ شفاهی به عنوان عامل جستجو در تاریخ محیط زیست شهر ریودو ژانیرو و هم‌چنین تاریخ سیلاب‌های قرن بیستم، استفاده می‌شود...» (آزاده، ۱۳۹۲).

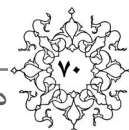
۳-۳-۴-۳- دانشگاه فلوریدا^۹ برنامه تاریخ شفاهی ساموئل پراکتر^{۱۰} را به منظور ثبت تاریخ شفاهی واقعه آتش‌سوزی کلیسای اسقفی ترینیتی^{۱۱} واقع در شهر گینزویل برای کارورزی دانشجویانش در سال ۲۰۱۲م. تعریف کرد (Holy Trinity ... , 2013)

۳-۳-۵- زنان

۳-۳-۵-۱- در سپتامبر ۲۰۱۳م. همایشی با موضوع مؤسسات مجدلیه^{۱۲} توسط مرکز مطالعات زنان دانشگاه دوبلین^{۱۳} ایرلند و مشارکت شورای ملی زنان ایرلند برگزار شد. پروژه تاریخ شفاهی «مؤسسات مجدلیه» پروژه‌ای دولتی بود که توسط این شورا و این دانشگاه به اجرا درآمده بود، و در همایش نتایج آن مورد بررسی قرار گرفت (Public Symposium ... , 2013).

۳-۳-۵-۲- پروژه زن لاتین در آمریکا^{۱۴} شامل ۱۰۰ مصاحبه درخصوص تجربیات تاریخ زن لاتین، شرایط کار، حقوق مدنی و ... از برنامه تاریخ شفاهی ساموئل پراکتر (SPOHP) دانشگاه فلوریدا (Projects, August 2013).

1. Kathrina Aben
2. Hurricane Sandy
3. Long Island
4. Hofstra University
5. Adelphi University
6. Andrea Casa Nova Maia
7. Lise Sedrez
8. UFRJ: Universidade Federal do Rio de Janeiro
9. University of Florida
10. Proctor Oral History Program) SPOHP: Samuel
11. Episcopal Church) Trinity)
12. Magdalene Institutions: مؤسساتی برای نجات زنان بدکاره، که با اهداف انسان‌دوستانه در قرن هجدهم در اروپا و آمریکا راه‌اندازی شدند، اما از آن‌جا که بعدها بعضی از این مؤسسات ره به انحراف نهادند و شروع به استثمار این زنان در آسایشگاه‌های خود با کارهایی نظیر رخت‌شویی کردند، به مرور این آسایشگاه تعطیل شدند. برخی از این آسایشگاه‌ها تا پایان قرن بیستم در ایرلند فعال بودند. «مجدلیه» برگرفته از نام مریم مجدلیه است؛ زنی بدکاره که توسط حضرت مسیح (ع) نجات یافت و در شمار مؤمنان حضرت قرار گرفت. (محقق)
13. University College Dublin: UCD
14. LDAP: Latina/o Diaspora in the Americas Project

۳-۳-۶- بیماری‌ها

۳-۳-۶-۱- در کالج مونت سنت جوزف^۱ یکی از اساتید روانشناس به نام دکتر لیندا کرین^۲ پس از سال‌ها تحقیق توانست از طریق ایجاد «پروژه تاریخ شفاهی اسکیزوفرنی»^۳ در کالج مونت سنت جوزف^۴ به رهیافت‌های جالبی درخصوص بیماران اسکیزوفرنی و پیچیدگی‌های زندگی ایشان دست یابد. او هدایت این پروژه را پس از بازنگری به همکار روانشناس خود دکتر مک داناف^۵ سپرد (Saker, 2014)

۳-۳-۷- تاریخ محلی و منطقه‌ای

۳-۳-۷-۱- مرکز تحقیقات تاریخ شفاهی کتابخانه‌ای دانشگاه کالیفرنیا^۶ طرح مستندسازی تاریخ لس‌آنجلس و حومه آن را به مدت ده سال است که در پی دارد (Lin, ۲۰۱۳).
۳-۳-۷-۲- دانشگاه نوادا در رینو^۷ طرح تاریخ شفاهی را در پنجاه سال گذشته، به جمع‌آوری صدای صدها نوادایی با موضوعات: جنگ جهانی دوم، حقوق مدنی، مهاجرت، دامداری و ... اختصاص داده است. این دانشگاه ۵۷۷ مصاحبه را به‌صورت آنلاین در دسترس گذاشته است (Clifton, 2013).

۳-۳-۷-۳- دانشگاه اوکلاهما^۸ نیز دست به کار شده و با کمک گروهی از اعضای کمک آموزشی با به‌کارگیری دوربین و ضبط‌صوت به ضبط و ثبت تاریخ شفاهی مردم اوکلاهما اقدام نموده است (Rheam, 2012).

۳-۳-۸- دیگر پروژه‌ها

۳-۳-۸-۱- دانشگاه ایالتی کالیفرنیا در سال ۲۰۰۳م. طرح تاریخ شفاهی «فرهنگ‌های غذایی را ایجاد کرده است. تمرکز اصلی این طرح بر روی پیش‌کسوتان «فست فود» است. از زمان شروع طرح حدود ۸۰۰ مصاحبه انجام شده است (Cameron) Evans, 2013.

۳-۴- همایش‌ها، کارگاه‌ها و نشست‌های تخصص

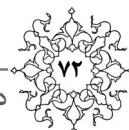
اطلاعات این بخش مربوط به سال ۲۰۱۴ است و در «جدول شماره ۳» خلاصه می‌گردد.

1. Mount St. Joseph
2. Dr. Lynda Crane
3. Schizophrenia(oral History Project)
4. Mount St. Joseph
5. Dr. McDonough
6. UCLA Library's Center for Oral History Research
7. University of Nevada, Reno
8. OSU: Oklahoma State University

جدول شماره ۳: اطلاعات همایش‌ها، کارگاه‌ها و نشست‌ها

استناد	تاریخ برگزاری	موضوع: همایش / نشست / کارگاه	دانشگاه / مؤسسه / مرکز عالی
The XVIII IOHA ...	۹ تا ۱۲ ژوئیه ۲۰۱۴	هجدهمین همایش انجمن بین‌المللی تاریخ شفاهی با عنوان «قدرت و دموکراسی»	دانشگاه بارسلونا (University of Barcelona)
Memory: Forgetting and Creating	۱۱ و ۱۲ سپتامبر ۲۰۱۴	همایش «خاطره: فراموشی و خلق»	دانشگاه گدانسک (University of Gdańsk) لهستان
1st Global ...	۲۹ تا ۳۱ جولای ۲۰۱۴	اولین همایش جهانی «شهادت: حافظه، آسیب روحی، حقیقت و مسئولیت»	کالج منزفیلد آکسفورد (Mansfield College) (Oxford)
Picturing ...	۱۰ و ۱۱ ژوئیه ۲۰۱۴	المللی «تصویر خانواده: همایش بین رسانه، روایت، خاطره»	دانشگاه بیرکبک (Birkbeck niversity) لندن مؤسسه تاریخ شفاهی
E-Workshop ...	۱۳ و ۲۰ اوت ۲۰۱۴	کارگاه آموزشی آنلاین تاریخ شفاهی	دانشگاه بایلور (Baylor University) Institute for Oral (History)
WAR, MEMORY, AND GENDER	۲۷ و ۲۹ مارس ۲۰۱۴	همایش «جنگ، خاطره و جنسیت»	دانشگاه آلاباما جنوبی (University of South Alabama) در شهر موبیل

۳-۵- فناوری دیجیتال و آرشیو آنلاین^۱

۳-۵-۱- در سال ۲۰۱۰م. مرکز ماتریکس^۲ دانشگاه ایالتی میشیگان در کنار انجمن تاریخ شفاهی قرار گرفت و با همراهی چند مرکز و انجمن مرتبط طرح «تاریخ شفاهی در عصر رقمی»^۳ را پی‌ریزی کردند، تا بهترین شیوه ضبط، ثبت، ساماندهی و انتشار مصاحبه‌های تاریخ شفاهی را از دیدگاه‌های مختلف تبیین کنند. گرایش به دیجیتال، پژوهشگران و دانشجویان را از تکیه صرف به متون تاریخ شفاهی دور می‌کند در این راستا و به منظور استفاده از تاریخ شفاهی نوشته نشده، از دستگاه‌های نمایه‌ساز و فهرست‌ساز استفاده می‌شود. در این زمینه دانشگاه کنتاکی توانسته یکی از پیشرفته‌ترین سامانه‌ها را به نام «هماهنگ‌ساز ابر داده تاریخ شفاهی»^۴ برای پردازش فراداده‌ها طراحی نماید (Kuhn, 2013).

۳-۵-۲- آرشیو آنلاین دانشگاه ایالتی نیویورک در بوفالو (در بند ۳-۳-۱-۲- شرح داده شد).
۳-۵-۳- صدای آنلاین^۵ صدها نوادگی دانشگاه نوادا (در بند ۳-۳-۲-۳- شرح داده شد).
با موضوع ایران: بنیاد زنان نیز در این عرصه به تاریخ‌نگاری شفاهی با گرایشات فمینیستی پرداخته و در خاطرات زنان خود را محصور کرده است. فعالیت‌های دکتر حبیب‌الله لاجوردی در دانشگاه هاروارد تحت عنوان «پروژه تاریخ شفاهی ایران» قابل بحث و مذاقه هست.
دانشگاه‌های آفریقا، آسیا (به‌ویژه توکیو و دهلی) قابل ملاحظه است. دانشگاه‌های کشورهای عربی هیچ نوع فعالیت مؤثری در این عرصه از خود نشان نداده‌اند.

۴- دانشگاه‌های ایران در گذر تاریخ شفاهی

بعد از دو دهه حضور مؤثر تاریخ شفاهی در ایران، باید اعتراف کرد، که این عرصه جولانگاه مراکز و نهادهای دولتی است. مجالی نیست، تا با ارائه آمار منشورات به تحلیل و توصیف گردش کار این مراکز نشست. اما خلاصه‌ای از شرایط تاریخ شفاهی در ایران ذکر می‌گردد.

۴-۱- فعالیت مراکز دانشگاهی خارج از کشور برای تاریخ شفاهی ایران

دهها پروژه تاریخ شفاهی با موضوع تاریخ ایران در خارج از کشور فعال هستند.^۶ اما دو پروژه معروف و مرتبط با دانشگاه عبارتند از:

۴-۱-۱- تاریخ شفاهی هاروارد: «طرح تاریخ شفاهی ایران» بنیان شده در «مرکز مطالعاتی خاورمیانه دانشگاه هاروارد» به سال ۱۹۸۱م. توسط دکتر اسدالله لاجوردی؛ برای جمع‌آوری و حفاظت اطلاعات تاریخی فراریان و مهاجران لشکری و کشوری حکومت پهلوی (کازمی، ۱۳۹۰: ۳۸۵-۳۸۶).

۴-۱-۲- بنیاد مطالعات ایران: این بنیاد وابسته به دفتر پژوهشی دانشگاه کلمبیا است، که با مدیریت خانم مهناز افخمی شروع به تاریخ‌نگاری از ذهن و زبان منصوبان لشکری و کشوری

۱. برای دسترسی آنلاین روی کلمه

مشخص شده، کلید Ctrl را گرفته کلیک نمائید.

2. MATRIX

3. OHDA: Oral History in the Digital Age

4. OHMS: Oral History Metadata Synchronizer

۵. در صورت مشکل در دسترسی آنلاین

در این مورد، آدرس زیر را روی

bar مرورگر خود کپی نمائید:

<http://contentdm.library.unr.edu/digitalprojects/unohp/UNOHP-home.html>

۶. برای اطلاع از چند و چون فعالیت این مراکز در خصوص تاریخ شفاهی ایران

بنگرید به مقاله «فرصت‌ها در خاطره

نگاری و تاریخ‌نگاری شفاهی انقلاب

اسلامی» (کازمی، ۱۳۹۰: ۳۷۵-۴۱۱).

و مشاهیر عصر پهلوی‌ها نموده است (کازمی، ۱۳۹۰: ۳۸۹).

۴-۲- فعالیت دانشگاه‌های داخل کشور برای تاریخ شفاهی ایران

متأسفانه دانشگاه‌های داخل ایران توفیقی در پیشبرد این گونه جدید تاریخ‌نگاری نداشته‌اند، لذا کارنامه ارائه شده نیز بسیار محدود و یأس‌آور است. اگر چند چهره دانشگاه (مانند استادان ذکر شده در ذیل «جدول شماره ۱») پا پیش گذارده و مقاله‌ها، سخنرانی، یا میزگردهایی ارائه کرده‌اند، اما تلاش ایشان صرف علاقه شخصی به این حوزه بوده است. آمار معنادار «جدول شماره ۴» از نسبت حضور کمرنگ استادان و نقش کم‌فروغ دانشگاه در تأثیر و شکل‌گیری همایش‌های تاریخ شفاهی ایران حکایت می‌کند. با این حال لازم است، چند حرکت جزئی از سوی دانشگاه ارائه گردد:

۴-۲-۱- گروه تاریخ دانشگاه خوارزمی، به تاریخ ۸ آبان ۱۳۹۱ نشست تخصصی با عنوان «بررسی جایگاه تاریخ شفاهی در پژوهش‌های تاریخی» برگزار کرد («بررسی جایگاه...»).

۴-۲-۲- دانشگاه فردوسی مشهد؛ در روزهای ۲۰ و ۲۱ آذر ۱۳۸۴ سمینار «بررسی جایگاه تاریخ شفاهی و اسناد در مطالعات تاریخی» را در دانشکده ادبیات برگزار کرد.

۴-۲-۳- پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی روز سه‌شنبه ۱۷ بهمن ۱۳۹۱ نشست تخصصی برای نقد آثار تاریخ شفاهی انقلاب با عنوان «نقد و بررسی تاریخ شفاهی انقلاب» برگزار نمود («مخالفان انقلاب...»، ۱۳۹۱).

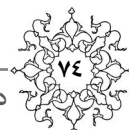
۴-۲-۴- در سال ۱۳۹۲ آقای مصطفی جوان از استادان مدعو دانشگاه پیام نور مرکز جنوب، برای برگزاری نشست تخصصی تاریخ شفاهی در این دانشگاه، تماسی با انجمن تاریخ شفاهی ایران گرفت. علی‌رغم اعلام همکاری انجمن با این طرح، اما هیچ‌گاه موضوع پی‌گیری نشد، و به بوته فراموشی سپرده شد.

۴-۳- دانشگاه اصفهان

دانشگاه اصفهان، وضعیت کاملاً متفاوتی با دیگر دانشگاه‌های کشور دارد، این دانشگاه در سال ۱۳۸۳ اولین نشست تاریخ شفاهی را پی‌ریخت، و از آن سال در بیشتر همایش‌ها مشاور بوده و یا مشارکت داشته است. اهتمام این دانشگاه به موضوع تاریخ شفاهی به حدی است که در مقطع کارشناسی ارشد رشته تاریخ محلی، دو واحد درسی تاریخ شفاهی تعریف کرده است. از کارهای درخور اعتنای این دانشگاه تشکیل «کارگروه تاریخ شفاهی» در این دانشگاه است. از نه نشست (همایش) تاریخ شفاهی در کشور پنج نشست و کارگاه آن را گروه تاریخ دانشگاه اصفهان برگزار کرده است.

۴-۴- نهادهای دولتی

دو کتابی که با شیوه تاریخ شفاهی برای یکی از موضوعات دانشگاه منتشر شده‌اند، توسط

دو نهاد دولتی تولید گردیده‌اند: ۱. با عنوان «جنبش دانشجویی تبریز» (نیکبخت، ۱۳۸۱). ۲. تاریخ شفاهی جنبش دانشجویی مسلمان (روزی‌طلب و ثابتی‌منفرد، ۱۳۸۶).

۴-۵- کتاب‌های درسی دانشگاهی

در منابع درسی به جز اشاره‌های محدود در دروس روش تحقیق در سطح کارشناسی ارشد، هیچ ردپایی از تاریخ شفاهی مشاهده نمی‌شود. در دانشگاه پیام نور در مقطع کارشناسی ارشد دکتر خسروبیگی در درس روش تحقیق و در مبحث تقسیم‌بندی منابع توجه دانشجویان را به این نوع منبع تاریخ‌نگاری جلب می‌کند. در درس فلسفه تاریخ، منبع معرفی شده (درآمدی بر تاریخ پژوهی) در چهار صفحه به تعاریفی کلی از تاریخ شفاهی می‌پردازد (استنفورد، ۱۳۸۸: ۲۵۶-۲۵۹).

۴-۶- همایش‌ها، کارگاه‌ها و نشست‌های تخصصی

سلسله نشست‌ها و همایش‌هایی که عمدتاً از سوی گروه تاریخ دانشگاه اصفهان، انجمن تاریخ شفاهی ایران و سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران برگزار می‌شود، و در ادامه آن‌ها کتاب‌های مجموعه مقالاتی که منتشر می‌شوند می‌تواند منبع خوب و قابل تأملی در موضوعات مختلف تاریخ شفاهی برای پژوهندگان باشد. اما از دو نشست کارگاهی و علمی تاریخ شفاهی با موضوع «آموزش» که می‌توانست مأخذ مناسبی در مطالعات این گزارش باشد، هیچ اثر مکتوبی منتشر نشده است.

نخستین همایش تاریخ شفاهی ایران (۱۳۸۶/۱۲/۱۶)؛ با تخصیص یکی از محورهای «جایگاه دانشگاه‌ها در شناخت تاریخ شفاهی»، نقش دانشگاه‌ها را مورد توجه قرار داده است. از شانزده مقاله ارائه شده به این همایش فقط دو مقاله با این محور همایش مرتبط بوده‌اند. این ارتباط در مقاله اول معکوس است. آقای دکتر رازنهران با مقاله «تاریخ شفاهی آموزش تاریخ در دانشگاه‌ها»، در اصل به دنبال راه‌کاری برای پرداختن به تاریخ آموزش در رشته تاریخ در دانشگاه‌ها با استفاده از (و یا کمک) شیوه تاریخ شفاهی است (۱۳۸۷: ۴۹-۵۵)، اما در مقاله دوم آقای دکتر حسن‌آبادی با نگاهی انتقادی نسبت به وضع موجود دانشگاه‌ها در دنیا و ایران، گزارشی جالب به همایش ارائه کرده است. نویسنده ضمن معرفی اجمالی تاریخ شفاهی و جایگاه تاریخ شفاهی در مطالعات دانشگاهی رأی داده است که «هیچ دانشگاهی در ایران تاکنون به بحث تاریخ شفاهی نپرداخته است غیر از گروه تاریخ دانشگاه اصفهان...» (۱۳۸۷: ۲۰۵-۲۱۴).

«دکتر نوذری در سومین نشست تخصصی تاریخ شفاهی با مقاله‌ای با عنوان «ضرورت آموزش تاریخ شفاهی به عنوان یک رشته دانشگاهی» به عنوان سخنران اصلی شرکت کرد و نشان داد که علی‌رغم تلاش‌های ارزنده در دنیا و باز کردن جایی شایسته برای تاریخ شفاهی در

مراکز آکادمیک، متاسفانه در ایران کمترین کاری در این زمینه صورت نگرفته است. او یادآور شد که در آمریکا، کانادا و برخی کشورها تاریخ شفاهی به معنای عام تاریخ آن حتی در سطوح دبیرستان نیز به دانش آموزان ارائه می‌شود، اما در مراکز دانشگاهی ایران حتی در ارائه به عنوان یک واحد درسی هم پرهیز می‌شود.

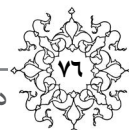
نوذری افزود: مراکز علمی و دانشگاهی کشور بحث درباره تاریخ شفاهی را امری زائد، غیرضروری و غیرعلمی دانسته و آن را فعالیت یادکاری مربوط به افراد عادی، غیرمتخصص و غیرکارشناس و فاقد مدارج علمی دانشگاهی تلقی می‌کنند.

وی تاکید کرد که در کشورهای پیشرفته علمی جهان اصلا این مباحث در میان نیست و در بسیاری از دانشگاه‌های معتبر آن‌ها تاریخ شفاهی به صورت یک رشته مستقل، در کنار رشته‌های فرعی وابسته به تاریخ و تاریخ‌نگاری، تدریس می‌شود. وی دهه ۹۰ را برهه‌ای از تاریخ دانست که با ظهور جریان هرمنوتیک بسیاری از این جریان‌ها با هم تلاقی یافتند. از این تاریخ است که تاریخ شفاهی در دانشگاه‌های معتبر جهان به عنوان کرسی دوره دکتری طرح و برای آن برنامه درسی نوشته می‌شود. برای اولین بار در دانشگاه کالیفرنیا پیش‌نیازها و مقدماتی تعریف شد تا یک دانشجوی با سپری کردن آن بتواند وارد حوزه تخصصی تاریخ شفاهی شود. «(کازمی، ۱۳۸۶: ۳).

«جدول شماره ۴» نشان‌گر حد مشارکت و نقش دانشگاه‌ها در همایش‌ها و نشست‌های تخصصی است:

جدول شماره ۴: نقش دانشگاه‌ها در برگزاری نشست‌ها و همایش‌ها

مقالات / سخنرانی	داوران	مشارکت	مجری	همایش / نشست تخصصی
اعضای هیئت علمی	دانشگاهی	دانشگاهی	دانشگاهی	تاریخ شفاهی
(مقاله / سخنرانی)	(عضو)	(دانشگاه)	(دانشگاه اصفهان)	
۱۲ از ۸	--	--	۱	نشست اول، اردیبهشت ۱۳۸۳ (کارگاهی)
۷ از ۳	--	--	۱	نشست دوم، آذر ۱۳۸۳ (کارگاهی)
۱۵ از ۲	۵ از ۴	--	--	همایش اول تاریخ شفاهی اسفند ۱۳۸۵
۴ از ۳	--	--	۱	نشست سوم، خرداد ۱۳۸۶ (کارگاهی)
۴۵ از ۷	۷ از ۳	۱	--	نشست چهارم، اسفند ۱۳۸۶

مقالات/ سخنرانی اعضای هیئت علمی (مقاله/ سخنرانی)	داوران دانشگاهی (عضو)	مشارکت دانشگاهی (دانشگاه)	مجری دانشگاهی (دانشگاه اصفهان)	همایش/ نشست تخصصی تاریخ شفاهی
۷ از ۱۸	۱ از ۳	۱	--	نشست پنجم، اسفند ۱۳۸۷
۵ از ۳۴	۴ از ۷	--	--	همایش دوم تاریخ شفاهی شهر یور
۳ از ۲۰	--	--	۱	۱۳۸۸ نشست ششم، آبان ۱۳۸۸ (کارگاهی)
۴ از ۲۳	۲ از ۷	۱	--	نشست هفتم، ۱۱ بهمن ۱۳۹۲
--	--	--	۱	نشست هشتم، اردیبهشت ۱۳۹۲ (کارگاهی)
۶ از ۳۷	۱ از ۵	۱	--	نشست نهم، اسفند ۱۳۹۲
۴۸ از ۲۱۵	۱۵ از ۳۴	۴	۵	جمع

۵- ارزیابی و دورنما

۵-۱- ارزیابی

۵-۱-۱- امروزه از شیوه تاریخ شفاهی به عنوان یک «رشته میان‌رشته‌ای» در پیشبرد دیگر علوم و رشته‌ها، به‌ویژه علوم انسانی استفاده می‌شود. در مطالعات بین‌رشته‌ای مردم‌شناسی، روان‌شناسی، علوم اقتصادی، علوم سیاسی، موضوعات مختلف فرهنگی و ... تاریخ شفاهی کاربرد سازنده و مؤثری دارد. همچنین خود این میان‌رشته‌ای (تاریخ شفاهی) در صورت بهره‌مندی از مطالعات و دانش دیگر رشته‌ها می‌تواند موفق‌تر عمل کند.

۵-۱-۲- نکته بسیار مهم و جالب این‌که در بیشتر نشست‌ها و همایش‌ها، صاحب‌نظران خارج از حوزه دانشگاه دارای موضع انتقادی از نبود روش علمی و غیبت دانشگاه داشتند. چنانکه آقای کمری در نشست دوم اظهار کرد: «متأسفانه دانشگاه‌های علوم انسانی در ایران روزآمد نیستند، محتاطند و به گذشته که همه جایش دیده شده نظر می‌کنند تا به اکنونی که همه جوانبش دیده نشده است. ... این احتیاط در نظام دانشگاهی ریشه‌دار است و سایه سنگین گذشته‌گرایی مجال ورود به دوره حاضر را به دانشگاه‌ها نمی‌دهد. دانشگاه‌ها بیشتر تحلیل‌گر و توضیح‌دهنده آثار تولید شده بیرونی بوده‌اند تا تولید کننده، ...» (کاظمی، ۱۳۸۶: ۵) «... در ایران این نحوه نگرش به تاریخ با وجود امثال مشیرالدوله و خاصه مرحوم عباس اقبال به قرار و قاعده رسید و نظام دانشگاهی سنتی ما هنوز به آموزه‌های آن پای‌بند و بعضاً متعصب است» («سویه‌یابی

از تاریخ شفاهی»، (۱۳۹۲: ۷).

۳-۱-۵- در همین نشست نشست دوم آقای رسولی‌پور در ارزیابی گفت: «در دنیای غرب دانشگاه‌ها و در ایران مراکز اسنادی متولی تاریخ شفاهی هستند که دلیل آن پرهزینه بودن این شیوه تاریخ‌نگاری است.» (کاظمی، ۱۳۸۶: ۶). نیز در نشست بعدی اظهار کرد: «توجه به تاریخ شفاهی به مثابه یک فرآیند است. هنگامی که به تاریخ شفاهی به مثابه یک فرآیند نگریسته شود، روند و آسیب‌های محتمل بر آن مشخص می‌شود. در مراکز پژوهشی ایران متوجه پروژه‌ها هستند نه فرآیند. البته این نگرش مختص تاریخ شفاهی نیست در دیگر حوزه‌ها نیز چنین است» (کاظمی، ۱۳۸۶: ۳۶).

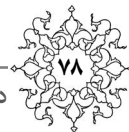
۴-۱-۵- دکتر ابوالحسنی نتایج قابل‌اعتنا در ارزیابی‌اش ارائه می‌کند: «استادید هستند که ممکن است به تاریخ شفاهی اعتقادی نداشته باشند، اما در عمل از همین تکنیک استفاده می‌کنند. به فرض اگر در مورد جریان‌های سیاسی بخواهند صحبت کنند دانشجوی آن‌ها که وظیفه راهنمایی او را بر عهده دارند نا آگاهانه از این تکنیک استفاده می‌کند. هر قدر توسعه پیدا کند و تولیدات بیش‌تر شود در متقاعد کردن جوامع دانشگاهی ما خیلی مؤثر خواهد بود. همیشه این چالش‌ها و آسیب‌ها را ما گفته‌ایم و رعایت هم نکردند. منظوم از «ما»، جوامع دانشگاهی است در کنار آن سازمان‌ها، نه در مقابل آن‌ها. این امید را داریم که در یک جایی این استانداردها رعایت شود» («سویه‌هایی از تاریخ شفاهی»، ۱۳۹۲: ۷)

۵-۱-۵- در تحلیل آمار «جدول شماره ۲» باید یادآور شد گرچه این آمار سنج‌های درست برای ارزیابی جایگاه دانشگاه‌ها در عرصه تاریخ شفاهی نیست، اما به خودی خود نشان‌دهنده علاقه‌مندی کاربران ایرانی در فضای مجازی است. این آمار در کنار دیگر پارامترهای مطرح در این مقاله بیان‌گر این امر نیز است، که وضعیت دانشگاه‌های دنیا (غیر از آمریکا و تا حدودی اروپا) در دیگر نقاط جهان، در شرایط بهتر از ایران قرار ندارند. بلکه ایران در آسیا در میان کشورهای مطرح در این عرصه مانند ترکیه، ژاپن و هند وضعیت بالنسبه بهتری دارد. اما معیار قرار دادن چنین کشورهایی و مقایسه آن‌ها با دانشگاه‌های ایران، نیز امری غیرمنطقی و غیرعلمی است. همواره شاخص برای مقایسه و تطبیق، نشان کردن نقاط توفیق است، که در این عرصه دانشگاه‌های آمریکا و اروپا (خاصه انگلیس و فرانسه) هستند.

۶-۱-۵- بر مبنای این پژوهش می‌توان به جرئت در وضع فعلی دانشگاه‌ها گفت؛ دانشگاه‌های ایران در قیاس با کشورهای آمریکا و اروپا نه تنها دچار واژدگی و رکود هستند، بلکه حتی گاهی در نقش بازدارنده نیز ظاهر می‌شوند.

۲-۵- دورنما

۱-۲-۵- اکنون وقت آن است که با بهره‌مندی از ظرفیت‌های دانشگاه، تاریخ شفاهی را از

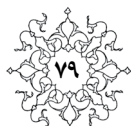

پیلۀ تنیده شده در نهادها و سازمان‌های دولتی رها کرد. نکته جالب این‌که سال‌ها تلاش و انتظار برای ورود رسمی و فعالانه دانشگاه‌ها و چهره‌های دانشگاهی به عرصه تاریخ شفاهی به جایی نرسید. لذا انجمن تاریخ شفاهی با برگزاری نشست‌های تخصصی و کارگاهی درصدد شد تا انگیزه ورود اعضای خود را به دانشگاه‌ها فراهم نماید. از این پس شاهد حضور برخی چهره‌های فعال تاریخ شفاهی در دانشگاه‌ها به عنوان دانشجو و عضو هیئت‌علمی در مقاطع و دانشگاه‌های مختلف از جمله دانشگاه‌های اصفهان، پیام نور، مشهد، آزاد، خوارزمی، قزوین و پژوهشگاه علوم انسانی هستیم.

۵-۲-۲- بر دلایل انفعال دانشگاه‌ها در عرصه تاریخ شفاهی در ایران فرضیاتی چند متصور است؛ از جمله: فقدان تئوریک، نبود استادان متخصص، مقاومت در برابر تغییر، ضعف تاریخ‌نگاری به تعریف اعم آن و پر پیداست که بررسی این فروض نیازمند اختصاص وقتی مناسب و اعمال دقت علمی و عمیق در پژوهش است. بدین طریق دانشگاه وارد حوزه خودانتقادی شده، و در پرتو آن مرزهای دانش در حیطه تاریخ و تاریخ‌نگاری را گسترش خواهد داد.

منابع و مأخذ:

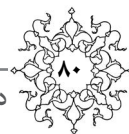
- «بررسی جایگاه تاریخ شفاهی در پژوهش‌های تاریخی»، دانشگاه خوارزمی، هفته‌نامه الکترونیکی تاریخ شفاهی، شماره ۹۵، آذر ۱۳۹۱، <http://ohwmirshowphp?id=1531>، (دسترسی در: ۱۳۹۳/۰۴/۱۸).
- «سویه‌هایی از تاریخ شفاهی»، کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، شماره ۱۸۰، اردیبهشت ۱۳۹۲، ۲۱-۷.
- «مخالفان انقلاب با تاریخ شفاهی در پی جبران سرخوردگی خود هستند»، <http://www.mehrnews.com/detail/News/۱۸۰۹۴۵۶,۱۷/۱۱/۱۳۹۱> (دسترسی در: ۱۳۹۳/۰۴/۳۰).
- استفورد، مایکل، «درآمدی بر تاریخ پژوهی»، چ ۴، ترجمه: دکتر مسعود صادقی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۸۸.
- آزاده، علی‌محمد، مترجم، «خاطره و طبیعت در سیل بزرگ ۱۹۶۶»، هفته‌نامه الکترونیکی تاریخ شفاهی، ۱۷ مهر ۱۳۹۲، شماره ۱۳۵.
- بهار، رضا، مترجم، «تاریخ شفاهی در یونان»، هفته‌نامه الکترونیکی تاریخ شفاهی، شماره ۱۰۵، ۲۵ بهمن ۱۳۹۱، <http://ohwm.ir/show.php?id=۱۶۵۴>، (دسترسی در ۱۳۹۳/۰۴/۱۳).
- حاجی‌هاشمی، عباس، مترجم، «نمایش‌های مستند صدای کهنه سربازان دانشجو را به سراسر کنتاکی می‌رساند»، هفته‌نامه الکترونیکی تاریخ شفاهی، شماره ۱۵۸ (۱۷ اردیبهشت

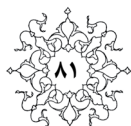
- ۱۳۹۳، <http://ohwm.ir/show.php?id=2209>، (دسترسی در: ۱۳۹۳/۰۴/۰۸).
- حسن آبادی، ابوالفضل، «نقش دانشگاه‌ها در گسترش تاریخ شفاهی»: در: مجموعه مقالات نخستین همایش تاریخ شفاهی ایران (شانزدهم اسفند ۱۳۸۵)، تهران، سازمان اسناد و کتابخانه جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۷.
 - حسن آبادی، ابوالفضل، «تاریخ شفاهی ایران»، مشهد، سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ۱۳۸۵.
 - حسینیان، زهرا، مترجم، «تاریخ شفاهی: سمینار روش‌های داستان زندگی»، هفته‌نامه الکترونیکی تاریخ شفاهی، شماره ۱۵۳، ۲۱ اسفند ۱۳۹۲.

۱۳۹۳، <http://ohwm.ir/show.php?id=2162>، (دسترسی در: ۱۳۹۳/۰۴/۰۷).

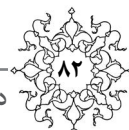
 - رازنپهان، محمدحسن، «تاریخ شفاهی آموزش تاریخ در دانشگاه‌ها»: در: مجموعه مقالات نخستین همایش تاریخ شفاهی ایران (شانزدهم اسفند ۱۳۸۵)، تهران، سازمان اسناد و کتابخانه جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۷.
 - روزی‌طلب، محمدحسن، امیرحسین ثابتی‌منفرد، «تاریخ شفاهی جنبش دانشجویی مسلمان»، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۶.
 - زرین کوب، عبدالحسین، «تاریخ در ترازو: درباره تاریخ‌نگاری و تاریخ‌نگاری»، ویراست ۲، چ ۸، تهران، امیر کبیر، ۱۳۸۳.
 - عزیزی، غلامرضا، «تاریخ شفاهی دفاع مقدس» (مجموعه مقاله‌های همایش ملی تاریخ شفاهی با محوریت دفاع مقدس)، تهران، سازمان اسناد و کتابخانه جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰.
 - کاظمی، محسن، «تاریخ شفاهی»، زمانه، سال سوم، دی ۱۳۸۳، شماره ۲۸، ۹۰-۹۳.
 - کاظمی، محسن، «چیستی تاریخ شفاهی»، گزارش از سه دوره نشست تخصصی تاریخ شفاهی دانشگاه اصفهان، سوره، دی، بهمن و اسفند ۱۳۸۶، شماره ۳۶، ۴۲-۴۷.
 - کاظمی، محسن، «شهر و تاریخ، پنجمین نشست تاریخ شفاهی»، زمانه، سال هشتم، فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۸، شماره ۷۹-۸۰، ۷۳-۷۸.
 - کاظمی، محسن، «فرصت‌ها در خاطره‌نگاری و تاریخ‌نگاری شفاهی انقلاب اسلامی»، تاریخ شفاهی دفاع مقدس (مجموعه مقاله‌های همایش ملی تاریخ شفاهی با محوریت دفاع مقدس)، تهران، سازمان اسناد و کتابخانه جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۰، ۳۷۵-۴۱۱.
 - کاظمی، محسن، «گزارش اولین نشست تخصصی تاریخ شفاهی»، کمان، دو هفته‌نامه، ۱۳۸۳/۰۳/۰۵، شماره ۱۹۲، ۶.
 - مصاحبه در تاریخ شفاهی، مجموعه مقالات چهارمین نشست تخصصی و کارگاه آموزشی

- تاریخ شفاهی (۶ و ۷ اسفند ۱۳۸۶)، واحد تاریخ شفاهی مرکز مطالعات و تحقیقات فرهنگ و ادب پایداری حوزه هنری، تهران، شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۸۷.
- نیکبخت، رحیم، جنبش دانشجویی تبریز (به روایت اسناد و خاطرات)، دفتر ادبیات انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۸۱.
 - Fetner, Gerald L., Allan Nevins and the Heroic Age of American History, 2004, http://c250.columbia.edu/c250_celebrates/remarkable_columbians/allan_nevins.html, (دسترسی در: 20/04/1393).
 - Introduction to Edwardians Online, 11 October 2002, <http://www.qualidata.ac.uk/edwardians/about/introduction.asp>, (دسترسی در: 21/04/1393).
 - Professor Paul Thompson, 2014, <http://www.essex.ac.uk/sociology/staff/profile.aspx?ID=146>, (دسترسی در: 21/04/1393).
 - Introduction to Edwardians Online, <http://www.historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/october-2009/senate-bids-farewell-to-historian-baker>, (دسترسی در: 23/04/1393).
 - Frank, Benis M., Forrest C. Pogue Receiving Oral History Award, http://siarchives.si.edu/collections/siris_sic_11338, (دسترسی در: 23/04/1393 & Pogue Awards, <http://ohmar.org/pogue-awards/>, (دسترسی در: 23/04/1393)).
 - MARTHA J. ROSS, Death Notice, Published in The Washington Post on Apr. 19, 2013, <http://www.legacy.com/obituaries/washingtonpost/obituary.aspx?n=martha-j-ross&pid=164316152>, (دسترسی در: 21/04/1393).
 - <http://ui.ac.ir/?sp=6140>, (دسترسی در: 10/04/1393).
 - Flood, Corey, Voices and Images from the Oral History Center, Published on Friday, 22 February 2013, <http://nativetimes.com/life/commentary/8453-voices-and-images-from-the-oral-history-center>, (دسترسی در: 11/04/1393).
 - Bosnian memories preserved in St. Louis, <http://www.newstribune.com/news/2013/dec/08/bosnian-memories->

- preserved-st-louis/ , (دسترسی در: ۲۵/۰۳/۱۳۹۳)
- South Dakota Oral History Center, <http://www.usd.edu/library/sdohc/index.cfm> , 2014, (دسترسی در 16/04/1393)
 - Sanders, Carol, Afghans' oral history sets the record straight, 11/29/2013, <http://www.winnipegfreepress.com/local/afghans-oral-history-sets-the-record-straight-233804291.html>, (دسترسی در: 26/03/1393)
 - Project Jukebox to add Sea Ice in Barrow based on traditional knowledge, June 27, 2013, <http://juneauempire.com/art/2013-06-27/project-jukebox-add-sea-ice-barrow-based-traditional-knowledge#.U7pOD5SSy2w>, (دسترسی در: 08/04/1393)
 - 'Invisible' Filipino history in Annapolis documented by UMD researchers, Jan 23, 2013, <http://phys.org/news/2013-01-invisible-filipino-history-annapolis-documented.html>, (دسترسی در: 13/04/1393)
 - Saker, Anne, Stories as a Window Into chizophrenia http://well.blogs.nytimes.com/2014/05/08/stories-as-a-window-into-schizophrenia/?_php=true&_type=blogs&_php=true&_type=blogs&_r=1
 - (دسترسی در: 10/04/1393)
 - Cameron Evans, Amy, Amy's Notebook: Talking Delta Kibbe in Oklahoma October 15, 2013, <http://www.southernfoodways.org/amys-notebook-talking-kibbe-in-oklahoma>, (دسترسی در: 27/03/1393)
 - Reut, Jennifer, Oral History Projects Document Hurricane Sandy, October 2013, <http://www.historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/october-2013/oral-history-projects-document-hurricane-sandy> , (دسترسی در: 28/03/1393)
 - The University's history is being told by some of those who have helped shape it, as York celebrates its 50th birthday ,2013, <http://www.york.ac.uk/50/history/oral-history/>, (دسترسی در: 25/03/1393)
 - Archives adds oral history to digital collection, May 16, 2013, <http://>

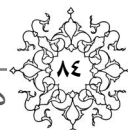

[//www.buffalo.edu/ubreporter/campus.host.html/content/shared/university/news/ub-reporter-articles/briefs/2013/oral_history_digital_collection.detail.html](http://www.buffalo.edu/ubreporter/campus.host.html/content/shared/university/news/ub-reporter-articles/briefs/2013/oral_history_digital_collection.detail.html), (دسترسی در: 10/04/1393)

- Public Symposium: Magdalene Institutions, September 2013, <http://www.ucd.ie/socialjustice/newsevents/body,181519,en.html>, (دسترسی در: 5/04/1393)
- ORAL HISTORY PROGRAM, <http://www.ohsu.edu/xd/education/library/about/collections/historical-collections-archives/oral-history-program/index.cfm>, (دسترسی در: 16/04/1393)
- Lin, Judy, UCLA's oral historians tell L.A.'s story with community voices, <http://newsroom.ucla.edu/stories/oral-history-research-center-247886>, August 14, 2013, (06/04/1393 : دسترسی در)
- Clifton, Guy, UNR partnership puts Nevada history at your fingertips, Reno Gazette Journal, Monday, June 10, 2013, <http://www.lasvegassun.com/news/2013/jun/10/unr-partnership-puts-nevada-history-your-fingertip/#axzz2VtaDTOWA>, (دسترسی در: 10/04/1393)
- Rheam, Chase, Oklahoma State faculty, students recording oral histories of Oklahomans, December 2, 2012, <http://www.stwnewspress.com/local/x1332344866/Oklahoma-State-faculty-students-recording-oral-histories-of-Oklahomans>, (دسترسی در: ۱۳۹۳/۰۴/۱۵)
- Holy Trinity Episcopal Church and SPOHP Premiere Church History Documentary, May 14th, 2013, <http://oral.history.ufl.edu/2013/05/14/holy-trinity-episcopal-church-and-spohp-premiere-church-history-documentary/>, (دسترسی در: ۱۳۹۲/۰۴/۱۰)
- Projects, August ۲۰۱۳, <http://oral.history.ufl.edu/projects/>, (دسترسی در: ۱۳۹۳/۰۴/۱۰)
- Oral histories and archiving memories in South Africa, February 1,

- 2013, http://www.archivalplatform.org/blog/entry/oral_histories/,
(دسترسی در: 11/04/1393)
- The XVIII IOHA Conference official website has been published <https://2014iohacongress.wordpress.com> (دسترسی در: 05/04/1393)
 - Memory: Forgetting and Creating, <http://memoryforgetting.ug.edu.pl>, Last modified: 18.02.2014 (دسترسی در: 05/04/1393)
 - 1st Global Conference Testimony, Memory, Trauma, Truth, Engagement, <http://www.inter-disciplinary.net/probing-the-boundaries/hostility-and-violence/testimony/call-for-presentations/>, (دسترسی در: 28/03/1393)
 - Picturing the Family: Media, Narrative, Memory, Posted on September 2, 2013, http://www.archivalplatform.org/conferences/entry/picturing_the_family_/, (دسترسی در: 06/04/1393)
 - CSUB Workshops to help write Kern County Military Memoirs, Mar 21, 2013, <http://www.turnto23.com/news/local-news/csub-workshops-to-help-write-kern-county-military-memoirs>, (دسترسی در: 11/04/1393)
 - E-Workshop: Getting Started with Oral History, 2014, <http://www.baylor.edu/oralhistory/index.php?id=64470>, (دسترسی در: 11/04/1393)
 - WAR, MEMORY, AND GENDER, <http://www.southalabama.edu/english/conferences/wmg/>, (دسترسی در: 07/04/1393)
 - OUR ARCHIVE, http://library.columbia.edu/locations/ccoh/our_work.html, (دسترسی در: 14/04/1393)
 - Our History, <http://www.baylor.edu/oralhistory/index.php?id=23346>, (دسترسی در: 28/03/1393)
 - Our Mission, <http://oral.history.ufl.edu/welcome/mission/>, (دسترسی در: 28/03/1393)
 - Kuhn, Clifford, The Digitization and Democratization of Oral History, November 2013, <http://historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/november-2013/the->

digitization-and-democratization-of-oral-history , دسترسی در: (09/03/1393)

- Kuhn, Clifford, The Digitization and Democratization of Oral History, November 2013, <http://historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/november-2013/the-digitization-and-democratization-of-oral-history> , دسترسی در: (09/03/1393)
- HARRISON, TAYLOR, University of Kentucky's oral history program 'potentially revolutionary', June 30, 2013, <http://www.kentucky.com/2013/06/30/2699101/university-of-kentuckys-oral-history.html>, (دسترسی در: 09/04/1393)
- Balmoral Show oral history project launched, 25 February 2013, <http://www.farminglife.com/news/farming-news/balmoral-show-oral-history-project-launched-1-4820093>, (دسترسی در 12/04/1393)
- Welcome to the Australian Generations Oral History Project, <http://artsonline.monash.edu.au/australian-generations/>, دسترسی در: (17/04/1393)
- MacKay, <http://ohda.matrix.msu.edu/about/authors/mackay/>, (دسترسی در: 12/04/1393)

